

Rezime izvještaja guvernera – april 2023.

U Izvještaju guvernera za april 2023. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2023. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u aprilu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2023. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u 2022. godini, shodno kvartalnim procjenama, ostvaren je realni rast BDP-a od 6,1%, u odnosu na 2021. godinu. U prvom kvartalu 2023. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 6,1% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u aprilu 2023. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,2%, a u odnosu na april prethodne godine veće za 8,6%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prva četiri mjeseca 2023. godine u odnosu na isti period 2022. godine ostvarila rast od 3,9%. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 23,8%, dok je pad zabilježen u sektorima prerađivačke industrije od 10,4% i sektoru vađenja ruda i kamena od 12,9%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prva četiri mjeseca 2023. godine iznosio je 248.346 što je za 59,12% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 639.288 noćenja, što predstavlja rast od 49,48%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prva tri mjeseca 2023. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, bilježi rast u većini vidova saobraćaja: u željezničkom za 16,67%, drumskom za 6,56% i prevozu putnika na aerodromima za 78,41%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2023. godine, zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7,04%, i pad efektivnih časova rada od 1,52% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u aprilu 2023. godine iznosio je 238.455 lica, što je za 1,54% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,62% više u odnosu na april 2022. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u aprilu 2023. godine iznosio 42.594 što predstavlja pad od 2,88% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na april 2022. godine pad od 15,74%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 04. 2023. godine, bio je 59.992 od kojih je 16.235 ili 27,06% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je manji za 0,13%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2022. godine rast iznosio 3,47%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju aprila 2023. godine iznosio 1.035.183.963,76 eura, i bio je veći za 1,78% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 15,71%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 30. 04. 2023. godine (16.235) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.556 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 42.640.755,49 eura što čini 4,12% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.679 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 992.543.208,27 eura što čini 95,88% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 04. 2023. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 27,54% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,31% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 49,77% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju aprila 2023. iznosila je 6,43 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 878,40 miliona eura, ili 15,82%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju aprila 2023. godine iznosili 3.906,32 miliona eura i u odnosu na april prethodne godine ostvarili su rast od 10,07%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 1,79%.

Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju aprila 2023. godine iznosili su 216,15 miliona eura i činili su 5,53% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su niži za 1,88%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 0,25%. Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju aprila 2023. godine iznosili su 146,76 miliona eura i u odnosu na april 2022. godine bilježe pad od 21,14%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 9,99%.

Depoziti u bankama u aprilu 2023. godine iznosili su 5.212,66 miliona eura i u odnosu na april 2022. godine bilježe rast od 19,08%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 0,45%. Ukupan kapital banaka na kraju aprila 2023. godine iznosio je 731,97 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 22,52%, dok je u odnosu na prethodni mjesec viši za 2,31%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju aprila 2023. godine iznosila je 6,22%, i u odnosu na kraj aprila 2022. godine zabilježila je rast od 0,64 pp, dok je bila za 0,05 pp viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u aprilu 2023. godine iznosila je 6,59%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 0,88 pp, dok je bila za 0,33 pp niža nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,28% na kraju aprila 2023. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,02 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila pad od 0,02 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 271,40 miliona eura na kraju aprila 2023. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 46,92 miliona eura ili 20,90%, dok bilježi rast od 1,33 miliona eura ili 0,49% na mjesečnom nivou. Tokom aprila 2023. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 69,30%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 30,70%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 39,10 miliona eura za prva četiri mjeseca 2023. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,51%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,49%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom četiri mjeseca 2023. godine iznosio je 3,52 miliona eura, ostvaren je kroz 888 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 69,33%. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 04. 2023. godine iznosila je 2.402,61 milion eura, i na godišnjem nivou bilježi pad od 26,61%, dok na mjesečnom nivou bilježi pad od 2,27%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju aprila 2023. godine bila 14.574,64 indeksnih poena, bilježi rast od 44,92% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 0,03%. Indeks MNSE10 iznosio je 998,33 indeksnih poena i bilježi rast od 26,26% u odnosu na april prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 3,35%.

Izvorni prihodi budžeta u prva četiri mjeseca 2023. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 797,41 milion eura i bili su viši za 17,29% u odnosu na planirane, a za 34,02% u odnosu na uporedni period 2022. godine. Budžetski rashodi iznosili su 684,23 miliona eura i zabilježili su pad od 13,34% u poređenju sa planiranim i rast od 6,76% na godišnjem nivou. Budžetski suficit iznosio je 113,18 miliona eura ili 1,83% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju marta 2023. godine, državni dug je iznosio 4.080,56 miliona eura ili 66,09% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 461 milion eura ili 7,47% BDP-a, a na spoljni dug 3.619,56 miliona eura ili 58,62% BDP-a. Na kraju decembra 2022. godine, javni dug iznosio je 4.102,22 miliona eura ili 70,77% BDP-a.

U aprilu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, na zahtjev Delegacije EU u Crnoj Gori, dostavljen je Prilog za Izvještaj EK za izvještajni period od juna 2022. do marta 2023. godine. Ostvareno je učešće na sastanku Odbora alternativnih predstavnika ekonomskog i finansijskog odbora koji je održan 25. aprila 2023. godine. U okviru implementacije druge faze IPA regionalnog projekta, održana je radionica na temu informacionih tehnologija u Bugarskoj narodnoj banci. Za potrebe održavanja sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, koji će biti održan 20. juna 2023. godine u Podgorici, pripremljen je prilog o regulatornim aktivnostima. U saradnji sa Hrvatskom narodnom bankom i Hrvatskom agencijom za nadzor finansijskih usluga realizovana je misija pod nazivom *Legislation in the Field of Additional Supervision of Financial Conglomerates*.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u aprilu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.